

V sobotu 9. prosince se letos naposledy sešli zájemci o cyklus vycházek „Místa bojů Pražského povstání“

12.12.2023 - | Vojenský historický ústav Praha

Ze zastávky Lahovičky se účastníci vycházky přesunuli na západní vyhlídkovou věž na Lahovickém mostě.

Ač to tak zprvu nevypadalo, plošina vyhlídky se ukázala dostatečně rozlehlá a pojmul prakticky všechny zúčastněné. Samotný most, v roce 1945 klíčový pro obranu pražského západního břehu Vltavy od jihu, se nachází přímo uprostřed katastru obce Lahovice. Nebývalo tomu tak vždy. Obec Lahovice stávala původně na severním břehu Berounky. Při povodni v roce 1799 si však Berounka našla nové řečiště středem obce. Původní tok dnes připomíná pouze mrtvé rameno Berounky u zbraslavského zámku. Po další povodni v roce 1890 se dokonce původní osada Lahovičky na severním břehu stala větší než zbytek obce Lahovice na břehu jižním. Dalšími významnými sídly v okolí jsou zmíněná Zbraslav, Radotín, Velká Chuchle, Modřany a Komořany. Prostorová orientace je důležitá při každém popisu bojových operací, nicméně při popisu bojů na Berounce to platí dvojnásob.

Po nárůstu napětí 4. května 1945, spojeném s odstraňováním německých nápisů, povstalci 5. května všechny zmíněné obce zcela ovládli. Větší jednotka SS zůstala obklíčena pouze v zámku na Zbraslavi, ale i ta v noci na 6. května vydala povstalcům množství zbraní. Do Radotína večer přijel i průzkum 1. divize Ozbrojených sil Výboru pro osvobození národů Ruska, tedy vlasovců. Brzy ráno 6. května však Zbraslav dobyla německá Gruppe Moldauthal z SS-Kampfgruppe Wallenstein, postupující údolím Vltavy z Hradišťka pod Medníkem. Během obrany padl také vojenský velitel Zbraslavi, generál Karel Mejstřík. Němci poté zaujali postavení na linii mrtvého ramene Berounky. Lahovičtí se i po pádu Zbraslavi rozhodli pokračovat v boji a zaujali obranu u barikády na jižním okraji obce u hospodářského dvora firmy Agrasol. Posílila je skupina dobrovolníků, vyslaná ze smíchovských kasáren a rota vlasovců. Další dvě roty vlasovců se přeplavily do Modřan a blokovaly spolu s Modřanskými postup esesáků na pravém břehu Vltavy. V průběhu dne pak z údolí Berounky přes Radotín prošlo na Smíchov velké množství jednotek 1. divize Ozbrojených sil Výboru pro osvobození národů Ruska, zejména celý 1. pluk. Němci na Zbraslavi byli udržováni v nejistotě o tom, jak velké síly proti nim stojí. Na Zbraslav v průběhu dne několikrát zaútočili spolu s vlasovci jak Lahovičtí od Agrasolu, tak Radotínští od přívozu přes Berounku.

V nejkritičtější den povstání, v pondělí 7. května, převzali i v tomto prostoru iniciativu Němci. Zaútočili ze Zbraslavi na Lahovice, v průběhu dopoledne vytlačili obránce Lahovic k mostu a kolem jedenácté se jejich tankům podařilo most překonat. Pokusy vyhodit most do povětří selhaly na malém množství výbušnin a nefunkčních zápalných šňůrách. Kolem poledního povstalci nasadili u Waltrova zahradnictví v Chuchli improvizovaný obrněný vlak č. 1 ze Smíchova. Německé tanky jej však v přestřelce zničily. Německé jednotky za mostem zaútočily na Radotín, o který probíhaly tvrdé boje až do večera, a na severní část Lahovic. V Lahovicích Němci v průběhu dne také povraždili přes dvě desítky občanů. Postup na Velkou Chuchli blokovaly československé opěrné body u Waltrova zahradnictví a na Strakonické silnici, podporované vlasovskou protitankovou baterií na severním konci dostihového závodiště. Večer se Němci pokusili prorazit do Chuchle pod ochranou živých štítů z lahovických občanů, byli však odraženi.

Po zhroucení jednání mezi vlasovci a Českou národní radou se začali večer 7. května stahovat

vlasovci i z tohoto prostoru. Stáhli se z Modřan, které Němci mezitím obklíčili i od severu od Braníka a které proto ve 22.00 kapitulovaly. Také z Velké Chuchle se vlasovci stáhli do Slivence a evakuovanou obec v noci obsadili Němci.

V úterý 8. května přenesl velitel SS-Kampfgruppe Wallenstein SS-Standartenführer Wolfgang Jörchel své velitelské stanoviště do zbraslavského zámku. Společný útok radotínských povstalců, vlasovců a povstalců z okolních obcí vytlačil Němce v průběhu dopoledne z Radotína. Po odchodu vlasovců odpoledne ale Němci ovládli střed města a silnici na Černošice. Němci z Velké Chuchle pokračovali v postupu na sever, kde se dopustili dalších zločinů proti civilnímu obyvatelstvu, ale v průběhu dne byli definitivně zastaveni na Zlíchově pod Žvahovem. Z Velké Chuchle Němci také zaútočili na Slivenec, byli ale smeteni bodákovým útokem vlasovců. V následném protiútoky vlasovci dosáhli až strakonické silnice, ale v poledne se stáhli přes Slivenec na západ.

Na Zbraslav přijel 9. května poručík Paul Pin a čtyři další francouzští zpravodajci od americké 5. pěší divize, kteří přesvědčili SS-Standartenführera Jörchela k odchodu k Američanům. Němci tak večer prostor soutoku Berounky a Vltavy vyklidili. První československé jednotky pronikly do Lahovic od severu kolem půl desáté večer a kolem půlnoci na 10. května sem přijeli i první rudoarmějci.

Nečekaným a dojemným momentem vycházky byl průjezd čestné kolony s ostatky Karla Schwarzenberga přes Lahovický most, na jeho poslední cestě na Orlík. Účastníci jej mohli sledovat z nadhledu vyhlídkové plošiny na Lahovickém mostě. Druhou zastávkou vycházky byl poté pomník lahovických obětí květnových bojů na severním předpolí mostu v Lahovičkách. Poté účastníci zhlédli místo, kde byly oběti obrany Lahovic a německého vraždění v obci pohřbeny původně, před rozšířením ulice v šedesátých letech. Účastníci obdrželi rovněž informace o naučné Stezce svobody (<https://www.praha12.cz/stezka-svobody-1938-1945/d-75638>) na Točné, v Komořanech a Modřanech, jež tematicky pokrývá prostor postupu SS-Kampfgruppe Wallenstein mezi touto a předchozí vycházkou cyklu komentovaných vycházek Místa bojů Pražského povstání (<https://www.vhu.cz/cyklus-komentovanych-vychazek-mista-boju-prazskeho-povstani-mista-boju-prazskeho-povstani/>). Po frekventované Strakonické se účastníci vycházky vrátili na zastávku autobusů MHD Lahovičky, kde byla vycházka zakončena.

Boje o Lahovice jsou obdobou bojů o Trojský most na severu Prahy. Obrana této malé obce a strategického mostu v jejím centru umožnila 6. května průchod velké části 1. divize Ozbrojených sil Výboru pro osvobození národů Ruska na pomoc Praze. Zpomalila také postup esesáků Gruppe Moldauthal natolik, že jim ve svém důsledku zabránila splnit jejich hlavní úkol a proniknout do centra Prahy. Účast vlasovců a francouzských zpravodajských důstojníků v bojích v tomto prostoru jen podtrhuje mezispojenecký charakter bojů za osvobození Prahy.

Harmonogram vycházek v roce 2024 najdete na odkaze cyklu Po stopách bojů Pražského povstání. První bude 13. ledna s názvem Bitva o letiště.

<https://www.vhu.cz/v-sobotu-9-prosince-se-letos-naposledy-sesli-zajemci-o-cyklus-vychazek-mista-boju-prazskeho-povstani>